

เทคนิคการบรรเลงคีย์บอร์ดประกอบการแสดงหนังประโมทัย

คณะประกาศสำนักคี จังหวัดร้อยเอ็ด

KEYBOARD PERFORMANCE TECHNIQUES FOR SUPPORTING NANG
PRAMO THAI SHADOW PLAY BY THE SAMAKKHI, ROI ET PROVINCE

¹ชัชวาลย์ สร้อยกุดเรือ, ²ชยานิต โนมะยา ฟลอส์ซี, ³ธวัชชัย ศิลปโชค,
และ ⁴ธนวัฒน์ บุตรทองทิม

¹Chatchawala Soigudrua, ²Chayanit Nomaya Flossie, ³Thawatchai Sinlapachok
and ⁴Thanawt Bootthongtim

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, ประเทศไทย

Roi Et Rajabhat University, Thailand

¹tony.piano.28@gmail.com, ²chayanit.n.flossie@reru.ac.th

³sinlapachok1983@gmail.com, ⁴thanawat@reru.ac.th

Received: January 2, 2025; **Revised:** January 29, 2025; **Accepted:** January 30, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ความเป็นมาของหนังประโมทัย คณะประกาศสำนักคี จังหวัดร้อยเอ็ด และ 2) เทคนิคการบรรเลงคีย์บอร์ดประกอบการแสดงหนังประโมทัยของคณะดังกล่าว โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการบันทึกข้อมูลภาคสนาม กลุ่มให้ข้อมูลหลักประกอบด้วยหัวหน้าคณะ ผู้ดูแลคณะ และนักดนตรีผู้เชี่ยวชาญของคณะ 4 คน ผลการวิจัยพบว่า คณะหนังประโมทัยประกาศสำนักคี เป็นคณะศิลปะการแสดงพื้นบ้านที่สืบทอดมาอย่างยาวนานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีลักษณะเฉพาะใน

¹อาจารย์ คณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

³อาจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

⁴อาจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

การผสมผสานระหว่างหนังตะลุงภาคใต้ หมอลำอีสาน และดนตรีร่วมสมัย โดยเฉพาะการใช้เครื่องดนตรีคีย์บอร์ดเป็นหลักในการสร้างบรรยากาศเสียง เสริมสร้างอารมณ์ และเชื่อมโยงเสียงระหว่างบทพากย์ การร้อง และการเคลื่อนไหวของตัวหนัง เทคนิคการบรรเลงคีย์บอร์ดประกอบการเลียนเสียงเครื่องดนตรีพื้นบ้าน เช่น แคน โหวด ปี่ภูไท การวางคอร์ดพื้นบ้าน สร้างเสียงประกอบธรรมชาติ และการใช้การบรรเลงแบบกึ่งต้นสดควบคู่กับการพากย์เพื่อเพิ่มความสมจริงและมีชีวิตชีวาในการแสดง นอกจากนี้ นักดนตรีคีย์บอร์ดของคณะยังมีบทบาทในการเชื่อมโยงเครื่องดนตรีสากลกับเครื่องดนตรีพื้นบ้าน สร้างพลวัตทางดนตรีและส่งเสริมความสามัคคีในการแสดงแบบกลุ่ม งานวิจัยนี้จึงมีคุณูปการต่อการจัดระบบองค์ความรู้ดนตรีพื้นบ้านร่วมสมัย สามารถนำไปต่อยอดในรูปแบบของแหล่งเรียนรู้หรือสื่อการเรียนรู้ท้องถิ่น และส่งเสริมการถ่ายทอดสู่นักดนตรีรุ่นใหม่ได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: หนังประโมทัย, คีย์บอร์ด, ดนตรีพื้นบ้านอีสาน

Abstract

This qualitative research aims to study 1) the historical background of the "Prakas Samakkhi" Nang Pramo Thai shadow play troupe in Roi Et Province and 2) the keyboard performance techniques used in their traditional performances. Data were collected through in-depth interviews, participant observations, and field recordings. The key informants included the troupe leader, administrator, and two expert musicians. The findings reveal that the "Prakas Samakkhi" troupe is a longstanding folk performance group in Northeastern Thailand. Its unique characteristics include the integration of Southern Thai shadow puppetry, Isan "Mor Lam" vocal arts, and contemporary music. The keyboard plays a central role in shaping musical ambience, enhancing emotions, and connecting the narration, vocal segments, and puppet movements. Performance techniques include simulating traditional instruments such as the khaen, wode, and phu-thai flute, using folk-style chord voicings, producing natural sound effects, and employing semi-improvised playing styles to synchronize with the live narration. Furthermore, the troupe's keyboardists function as mediators between Western and traditional instruments, facilitating dynamic musical interaction and group cohesion. This study contributes to the systematization of contemporary folk music knowledge and may be developed into

learning resources or local educational media. It also supports the sustainable transmission of traditional performance skills to the next generation of musicians.

Keywords: Nang Pramo Thai, Keyboard, Isan Folk Music, Accompaniment Techniques,

บทนำ

มนุษย์ทุกกลุ่มชาติพันธุ์ต่างมีดนตรีที่สะท้อนถึงเอกลักษณ์เฉพาะตน และถ่ายทอดวิถีชีวิต ความเชื่อ และสุนทรียภาพที่สั่งสมผ่านประสบการณ์และภูมิปัญญาในสังคมของตน ดนตรีจึงไม่เพียงแต่เป็นศิลปะที่เกิดจากการแสดงออกทางอารมณ์หรือความบันเทิงเท่านั้น หากแต่ยังเป็นสื่อทางวัฒนธรรมที่แสดงถึงรากเหง้าและความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมอย่างแนบแน่น โดยเฉพาะดนตรีพื้นบ้านซึ่งถือเป็นศิลปะที่มีรูปแบบเรียบง่าย สื่อตรงต่ออารมณ์ สะท้อนความจริงของวิถีชีวิต และผูกพันอย่างลึกซึ้งกับวัฒนธรรมท้องถิ่น (ธวัชชัย ศิลปโชค, 2554)

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย หรือภาคอีสาน เป็นภูมิภาคที่อุดมด้วยศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยเฉพาะด้านดนตรีและศิลปะการแสดง เช่น หมอลำ กลองยาว และหนังประโมทัย ซึ่งล้วนมีบทบาทสำคัญในการสะท้อนอัตลักษณ์ของชาวอีสาน ทั้งในด้านความบันเทิง ความเชื่อ ประเพณี และการดำเนินชีวิต (เจริญชัย ชนไพโรจน์, 2526) หนังประโมทัย เป็นมหรสพพื้นบ้านที่ผสมผสานระหว่างการแสดงเงาแบบหนังตะลุงกับท่วงทำนองของหมอลำ และได้รับการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นอีสานอย่างเป็นเอกลักษณ์ การละเล่นแบบแสดงเงา (Shadow Play) เป็นการละเล่นที่มีมานานแล้ว และเล่นกันแพร่หลาย ได้มีการศึกษาประวัติความเป็นมาของการละเล่นแบบนี้มาก ว่าเริ่มต้นขึ้น ณ ที่ใด แต่ยังไม่สามารถหาข้อยุติได้ อย่างไรก็ตามพบความจริงอย่างหนึ่งว่า การเล่นชนิดนี้มีแพร่หลายในเอเชียอาคเนย์ และมีส่วนของวัฒนธรรมอินเดียปนอยู่ (สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, 2522) คณะหนังประโมทัย "ประกาศสามัคคี" จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นคณะที่ได้รับการนิยมนำมาอย่างต่อเนื่องในหลายพื้นที่ของภาคอีสาน โดยมีลักษณะเด่นในการประยุกต์ใช้ดนตรีร่วมสมัยและดนตรีพื้นบ้านอย่างลงตัว ไม่ว่าจะเป็นการนำเครื่องดนตรีสากล เช่น คีย์บอร์ด กลองชุด เบส ผสมผสานกับเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานอย่างแคนและโหวด รวมถึงเครื่องดนตรีไทย เช่น ระนาด ฉิ่ง ฉาบ และกลองตุ้ม เพื่อประกอบการแสดงหนังประโมทัยอย่างมีชีวิตชีวาและทันสมัย หนังประโมทัยเป็นมหรสพพื้นบ้านอีสานชนิดหนึ่ง ซึ่งมีการละเล่นอยู่ในอีสานมานานกว่า 50 ปี (ธวัชชัย ศิลปโชค, 2554) จากการศึกษาของผู้สนใจในเรื่องนี้โดยวิธีสอบถามหัวหน้าคณะหนังประโมทัยพบว่า หนังประโมทัยของภาคอีสาน ได้รับการถ่ายทอดมาจากคณะหนังตะลุงภาคกลาง ซึ่งได้รับการถ่ายทอดมาจากหนังตะลุงภาคใต้ อีกต่อหนึ่งและบางคณะก็จัดจำการแสดงของหนัง

ตะลุงภาคใต้มาดัดแปลง และเล่นให้เข้ากับท้องถิ่นอีสานและสืบต่อกันมา ชาวบ้านอีสานปรับเปลี่ยนการแสดงหนังตะลุงให้มีลักษณะประจำท้องถิ่นอีสาน ในหมู่บ้านอีสาน หนังตะลุงเป็นที่รู้จักกันทั่วไปว่า “หนังประโมทัย” ซึ่งได้รับการดัดแปลงผสมผสานกับศิลปะการแสดงที่สำคัญของท้องถิ่นอีสาน นั่นคือ “หมอลำ” จนอาจกล่าวได้ว่าการแสดงหนังประโมทัยของชาวอีสานนั้น มีลักษณะคล้ายกับการแสดงหมอลำประกอบกับการเชิดตัวหนัง

หนังประโมทัย คณะประกาศสามัคคีได้รับความนิยมจากผู้ชมในภาคอีสานในหลายท้องที่ ทั้งนี้ทางคณะได้มีการประยุกต์เอาเพลงพื้นบ้านอีสานประเภทหมอลำเข้ามาร่วมในการแสดง และยังนำเครื่องดนตรีสากลประเภท กลองชุด คีย์บอร์ด เบส และดนตรีพื้นบ้านอีสานประเภท แคน โหวด มาบรรเลงประกอบการแสดง เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงตามสภาพสังคมชาวอีสานที่ส่วนใหญ่นิยมการฟังหมอลำ นอกจากเครื่องดนตรีดังกล่าว ยังมีเครื่องดนตรีไทยได้แก่ ระนาด ฉิ่ง ฉาบ และประยุกต์กลองตุ้มซึ่งมีลักษณะการตีคล้ายกันกับหน้าทับของกลองทัดมาเป็นเครื่องดนตรีที่ส่วนใหญ่ใช้ประกอบการเชิดหนังก่อนจะเข้าสู่บทร้องและเจรจาของตัวละครฝ่ายพระ อีกทั้งหนังประโมทัยคณะประกาศสามัคคียังมีบทร้องในการดำเนินเรื่องที่เป็นเอกลักษณ์ โดยเฉพาะทำนองของบทร้องนั้นเป็นทำนองที่มีความงดงามในเรื่องของการใช้ภาษาที่สามารถโน้มน้าวอารมณ์

เทคนิคการบรรเลงคีย์บอร์ดในการแสดงหนังประโมทัยจึงเป็นหัวใจสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างบรรยากาศในการดำเนินเรื่อง ช่วยเน้นจังหวะการเคลื่อนไหว การเปลี่ยนอารมณ์ของบทเจรจา และสร้างความน่าสนใจให้กับผู้ชม อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันการสืบทอดองค์ความรู้และทักษะในการบรรเลงดนตรีประกอบการแสดงหนังประโมทัยกลับมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากผู้เล่นส่วนใหญ่เป็นผู้อาวุโสและยังไม่มีระบบการถ่ายทอดความรู้ที่เป็นลายลักษณ์อักษรหรือบันทึกอย่างเป็นระบบ

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะนักศึกษาวิชามานุษยดุริยางควิทยา ได้ตระหนักถึงความสำคัญในการอนุรักษ์และสืบทอดองค์ความรู้ด้านดนตรีของการแสดงหนังประโมทัย โดยมุ่งศึกษาเฉพาะเจาะจงใน เทคนิคการบรรเลงคีย์บอร์ดประกอบการแสดงหนังประโมทัยของคณะประกาศสามัคคี จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อให้สามารถรวบรวม วิเคราะห์ และจัดทำองค์ความรู้ที่เป็นระบบ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ พื้นฟู และพัฒนาการแสดงหนังประโมทัยในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาของหนังประโมทัย คณะประกาศสามัคคี จังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อศึกษาเทคนิคการบรรเลงคีย์บอร์ดประกอบการแสดงหนังประโมทัย คณะประกาศสามัคคี จังหวัดร้อยเอ็ด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง เทคนิคการบรรเลงคีย์บอร์ดประกอบการแสดงหนังประโมทัย คณะประกาศาสมัคร จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยจึงมีหลักเกณฑ์ในการเลือกกลุ่มเป้าหมายเพื่อเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant Interview) โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling) พิจารณาจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับหนังประโมทัย คณะประกาศาสมัคร คือ 1) นายสมร พลศักดิ์ หัวหน้าคณะประกาศาสมัคร 2) นางบุญช่วย พลศักดิ์ ภรรยาและผู้ดูแลคณะประกาศาสมัคร และนักดนตรีที่สำคัญอื่น ๆ

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลวิจัยครั้งนี้ ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมและบันทึกข้อมูลภาคสนามที่ได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์ อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังต่อไปนี้

2.1 ประสานงานล่วงหน้าไปยังบุคคลต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อขออนุญาตทำการวิจัย พร้อมทั้งแจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย ติดต่อกันนัดหมายวันเวลาและสถานที่กับผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มต่างๆ

2.2 ผู้วิจัยได้จัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ ในการขอเข้าพื้นที่เก็บข้อมูลและให้สัมภาษณ์ ประสานงานเข้าพื้นที่ภาคสนามแนะนำตนเองต่อบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการวิจัย พร้อมทั้งขอข้อมูลต่าง ๆ รวมถึงติดตามการแสดงของคณะหนังประโมทัย

2.3 บันทึกและรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสำรวจ สังเกต บันทึกเสียง บันทึกภาพ สัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง ในส่วนข้อมูลจากเอกสาร ได้แก่ บทความ วรรณกรรม รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ ตำรา หนังสือต่างๆ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและเก็บข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต ห้องสมุดจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยจะนำข้อมูลต่างๆ มาพัฒนางานวิจัยโดยขั้นตอนในการศึกษาข้อมูลต่าง ๆ ผู้วิจัยได้แบ่งโดยแบ่งขั้นตอนออกเป็น 2 วิธี ได้แก่

3.1 การสัมภาษณ์ ใช้ทั้งแบบที่เป็นทางการ (Formal Interview) และแบบที่ไม่เป็นทางการ (Informal Interview)

3.2 การเก็บข้อมูล เช่น ภาพถ่าย วีดีโอ เอกสาร เป็นต้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้ข้อมูลภาคสนามเป็นข้อมูลหลัก โดยเก็บรวบรวมจากการสังเกต การสัมภาษณ์ เจาะลึก และการบันทึกวีดิทัศน์การแสดงของคณะหนังประโมทัยประกาศสามัคคี พร้อมทั้งนำข้อมูลจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้เป็นข้อมูลสนับสนุน เพื่อให้การวิเคราะห์มีความสมบูรณ์และรอบด้าน โดยมีขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์องค์ประกอบและบริบทของหนังประโมทัยคณะประกาศสามัคคีการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตและสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง เช่น หัวหน้าคณะ ผู้เซ็ดหนัง นักพากย์ และนักดนตรี เพื่อตรวจสอบบทบาทหน้าที่ของแต่ละองค์ประกอบในการแสดง เช่น ลำดับการดำเนินเรื่อง ลักษณะของตัวละคร บทร้อง บทพากย์ รูปแบบการเคลื่อนไหวของตัวหนัง รวมถึงการจัดวางบทบาทของดนตรีประกอบในแต่ละช่วง เพื่อทำความเข้าใจภาพรวมของการแสดง และบริบทการใช้ดนตรีประกอบในการแสดงหนังประโมทัย

4.2 การวิเคราะห์เทคนิคการบรรเลงคีย์บอร์ดประกอบการแสดงหนังประโมทัย การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกจากการสัมภาษณ์นักดนตรีผู้รับผิดชอบการบรรเลงคีย์บอร์ด การสังเกตเทคนิคการเล่นในสถานการณ์จริง รวมถึงการถอดโน้ตจากการบรรเลงคีย์บอร์ดในการแสดง เพื่อศึกษาเทคนิคเฉพาะทาง เช่น รูปแบบการประสานเสียง การวางคอร์ด การกำหนดจังหวะ การตอบสนองต่อบทร้องหรือบทพากย์ รวมถึงการเชื่อมโยงกับเครื่องดนตรีอื่น ๆ ที่ร่วมบรรเลง โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะและบทบาทของคีย์บอร์ดในการสร้างอารมณ์ ความต่อเนื่อง และพลวัตในการแสดง

ผลจากการวิเคราะห์ดังกล่าวจะนำไปสู่การจัดระบบองค์ความรู้ด้านเทคนิคการบรรเลงคีย์บอร์ดที่ชัดเจน และสามารถนำไปใช้ในการสืบทอดหรือพัฒนาการแสดงหนังประโมทัยของคณะประกาศสามัคคีอย่างยั่งยืนต่อไป

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเทคนิคการบรรเลงคีย์บอร์ดประกอบการแสดงหนังประโมทัย คณะประกาศสามัคคี จังหวัดร้อยเอ็ด สรุปผล ดังนี้

1. การศึกษาความเป็นมาของหนังประโมทัย คณะประกาศสามัคคี จังหวัดร้อยเอ็ด

คณะหนังประโมทัย “ประกาศสามัคคี” บ้านแต่ จังหวัดร้อยเอ็ด ถือเป็นหนึ่งในคณะหนังประโมทัยที่มีบทบาทสำคัญในการสืบทอดและเผยแพร่ศิลปะการแสดงพื้นบ้านของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเฉพาะในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีรากฐานทางวัฒนธรรมพื้นบ้านที่เข้มแข็ง สืบเนื่องจากในระยะแรกก่อนที่จะมีการจัดตั้งคณะหนังประโมทัยบ้านแต่ บริเวณ

พื้นที่ใกล้เคียง ได้แก่ บ้านหนองตู ตำบลธงธานี อำเภอลำดวน (ปัจจุบันคือ อำเภอลำดวน จังหวัดมหาสารคาม) มีการแสดงหนังประโมทัยดำเนินการอยู่ก่อนแล้ว คณะหนังประโมทัยบ้านหนองตู ซึ่งมีนายหนูชนเป็นหัวหน้าคณะ เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการเชิดหนังและการพากย์ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย ต่อมาปี พ.ศ. 2489 ชาวบ้านแต่ซึ่งสนใจในศิลปะการแสดงหนังประโมทัย ได้รวมตัวกันจัดตั้งคณะหนังประโมทัยเป็นของตนเอง โดยเชิญนายหนูชนจากคณะหนังประโมทัยบ้านหนองตูมาเป็นผู้ฝึกสอนให้ และได้แต่งตั้งให้นายหนู สุระเสน ซึ่งเป็นคนในชุมชนบ้านแต่ ดำรงตำแหน่งหัวหน้าคณะคนแรก (สมร พลศักดิ์, สัมภาษณ์, 2566) ภายหลัง คณะหนังประโมทัยบ้านหนองตูได้ยุติการดำเนินกิจการลง สมาชิกบางส่วนจึงได้ย้ายมาร่วมกับคณะหนังประโมทัยบ้านแต่ รวมถึงนายประกาศ กิณะเซ็ง ซึ่งมีภูมิลำเนาเดิมอยู่บริเวณวัดคุ้ม อำเภอมือเืองร้อยเอ็ด และต่อมาได้ตั้งครอบครัวอยู่ที่บ้านแต่

หลังการถึงแก่กรรมของนายหนู สุระเสน คณะจึงได้แต่งตั้งให้นายประกาศ กิณะเซ็ง รับตำแหน่งหัวหน้าคณะคนต่อไป ด้วยความนิยมของศิลปะการแสดงหนังประโมทัยในยุคนั้น ส่งผลให้คณะมีงานแสดงจำนวนมาก จึงได้จัดตั้งวงแยกขึ้นอีกวงหนึ่งในปี พ.ศ. 2505 โดยใช้ชื่อว่า “คณะประกาศสมาคคี” ซึ่งเปรียบเสมือนวงเล็กของคณะหนังประโมทัยบ้านแต่ มีการฝึกสอนให้แก่ผู้ที่สนใจซึ่งส่วนมากเป็นชายวัยประมาณ 21–23 ปี ในขณะที่ยังคงประกอบด้วยสมาชิกที่มีอายุมากและมีประสบการณ์สูง

ในปี พ.ศ. 2509 หลังจากการเสียชีวิตของนายประกาศ กิณะเซ็ง คณะหนังประโมทัยตกอยู่ภายใต้การดูแลของนายพล พลคม และนายลาน บุตรโคตร โดยทั้งสองได้ปรึกษาร่วมกับสมาชิกวงเล็กและมีมติให้แต่งตั้งนายพล พลคม ขึ้นเป็นหัวหน้าคณะหนังประโมทัยแทน ต่อมาในปี พ.ศ. 2529 นายพล พลคม ประสบปัญหาด้านสุขภาพจนไม่สามารถเดินทางไปแสดงได้ตามปกติ จึงได้มอบหมายให้นายสมร พลศักดิ์ ซึ่งในขณะนั้นมีอายุ 45 ปี รับหน้าที่เป็นหัวหน้าคณะคนใหม่ โดยนายสมร พลศักดิ์ ได้เริ่มเรียนรู้การแสดงหนังประโมทัยจากนายพล พลคม มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2505 ทั้งด้านการพากย์ การเชิดหนัง และการวางองค์ประกอบการแสดง จนได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้มีความสามารถโดดเด่นในด้านศิลปะการแสดงหนังประโมทัย รวมทั้งมีภาวะผู้นำที่ได้รับความไว้วางใจจากสมาชิกภายในคณะ จึงได้รับการสืบทอดตำแหน่งผู้นำคณะอย่างเป็นทางการ สำหรับรูปแบบการแสดงระยะแรกนั้น คณะหนังประโมทัยบ้านแต่มีสมาชิกทั้งหมด 6 คน โดยแบ่งหน้าที่เป็น ตีกลอง 1 คน, ตีระนาด 1 คน, ตีฉิ่ง 1 คน, และเชิดหนังอีก 3 คน ซึ่งเป็นการจัดองค์ประกอบที่เรียบง่ายแต่ลงตัว และสามารถสร้างอรรถรสในการแสดงได้เป็นอย่างดี

กระทั่งในช่วงปี พ.ศ. 2534–2535 ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมการแสดงพื้นบ้าน โดยมีแนวโน้มการผสมผสานศิลปะการแสดงในรูปแบบใหม่ คือ “หมอลำซิ่ง” ซึ่งเป็นการ

ประยุกต์จากหมอลำกลอนเดิมและได้รับความนิยมสูงในกลุ่มผู้ชม ด้วยความตื่นตัว ใฝ่ใจ และทันสมัยมากขึ้น คณะหนังประโมทัย “ประกาศสามัคคี” จึงได้มีการปรับปรุงแบบการแสดงให้เห็นสอดคล้องกับกระแสนิยมดังกล่าว โดยผนวกการแสดงหมอลำซึ่งเข้าไปในการแสดงของตน อันเป็นแนวทางหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการปรับตัวและการพัฒนาศิลปะการแสดงพื้นบ้านให้ร่วมสมัย ตอบสนองความต้องการของผู้ชมในยุคสมัยใหม่ได้อย่างเหมาะสม (ธนวัฒน์ บุตรทองทิพย์, 2566) นายสมร พลีสักดิ์ เป็นศิลปินพื้นบ้านอีสานผู้มีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์ สืบสาน และถ่ายทอดศิลปะการแสดงพื้นบ้านประเภทหนังประโมทัย หรือที่รู้จักกันในอีกชื่อหนึ่งว่า "หนังตะลุงอีสาน" ตลอดระยะเวลาหลายทศวรรษที่ผ่านมา นายสมรไม่ได้มีบทบาทเพียงในฐานะหัวหน้าคณะหนังประโมทัย "ประกาศสามัคคี" เท่านั้น หากแต่ยังทำหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่เยาวชน นักเรียน นักศึกษา และผู้สนใจศิลปะการแสดงพื้นบ้านในวงกว้าง ทั้งในและนอกพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด ภายใต้ภารกิจภารกิจสืบทอดศิลปวัฒนธรรมดังกล่าว นายสมร พลีสักดิ์ ได้ดำเนินการฝึกฝนคนในชุมชนจนสามารถสร้างรายได้จากการแสดง รวมทั้งได้รับเชิญให้เป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ในหลายสถาบันการศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยขอนแก่น สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ และโรงเรียนต่าง ๆ ทั้งในจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดใกล้เคียง โดยมีการบูรณาการองค์ความรู้ด้านหนังประโมทัยในกระบวนการเรียนการสอนทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา ถือเป็นผู้มีคุณูปการสำคัญในด้านการศึกษาศิลปะพื้นบ้านและการพัฒนาทุนวัฒนธรรมของท้องถิ่นอย่างแท้จริง (แบบเสนอข้อมูลการพิจารณาศิลปินแห่งชาติ, 2563)

นายสมร พลีสักดิ์ เกิดเมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม พ.ศ. 2484 ปัจจุบันอาศัยอยู่ที่บ้านเลขที่ 37 หมู่ 8 บ้านพูนสวัสดิ์ ตำบลธวัชบุรี อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด เกิดในครอบครัวชาวนาในชนบทอีสาน เป็นบุตรคนที่ 6 จากพี่น้องทั้งหมด 8 คน (ชาย 3 คน หญิง 5 คน) ของนายชน และนางไข พลีสักดิ์ หลังสำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ได้อุปสมบทเป็นสามเณร และภายหลังได้สึกออกมาช่วยครอบครัวประกอบอาชีพเกษตรกรรม กระทั่งอายุครบบวช ได้บวชเป็นพระที่วัดบ้านดู่ และเมื่อพ้นจากการบวชก็เข้ารับราชการทหารตามระบบเกณฑ์ทหาร เมื่ออายุได้ 22 ปี นายสมรได้สมรสกับนางบุญช่วย พลีสักดิ์ (นามสกุลเดิม เกษแก้ว) และมีบุตรด้วยกัน 3 คน ภายหลังจากการใช้ชีวิตในแบบชาวนาอีสานดั้งเดิม นายสมรยังคงไม่ละทิ้งความสนใจในศิลปะการแสดงพื้นบ้าน โดยเฉพาะหนังประโมทัย ซึ่งเริ่มติดตามชมการแสดงตั้งแต่อายุ 7 ปี โดยเฉพาะคณะประกาศสามัคคี ซึ่งในขณะนั้นมีนายพล พลคาม เป็นหัวหน้าคณะ ด้วยแรงบันดาลใจและความมุ่งมั่น ได้เข้าร่วมคณะและเริ่มเรียนรู้ศิลปะการแสดงอย่างจริงจังเมื่ออายุราว 21 ปี โดยเริ่มจากบท “ไหว้ครูพระฤๅษี” และการเรียนเป่าแคนจากนายเตย รัฐบาล ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2502

ภาพที่ 1 นายสมร พลีศักดิ์ คณะหนังประโมทัย “ประกาศสามัคคี”

ที่มา : ธนวัฒน์ บุตรทองทิม, 2564

ในปี พ.ศ. 2505 นายสมรเริ่มฝึกฝนอย่างจริงจังกับนายนวน พลคาม และมีบทบาทมากขึ้นภายในคณะ ตั้งแต่การตีกลอง ตีฉิ่ง ไปจนถึงการพากย์ การเชิดหนัง และการบริหารจัดการคณะ เมื่อเวลาผ่านไป ความสามารถที่หลากหลายประกอบกับภาวะผู้นำที่โดดเด่น ทำให้นายนวน พลคาม เห็นถึงศักยภาพในการสืบทอดตำแหน่งหัวหน้าคณะ จึงได้ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการแสดงและมอบหมายให้นายสมรขึ้นดำรงตำแหน่งหัวหน้าคณะหนังประโมทัย “ประกาศสามัคคี” อย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. 2529 นอกจากบทบาทในฐานะศิลปินแสดงหนังประโมทัยแล้ว นายสมร พลีศักดิ์ ยังมีบทบาททางสังคมในฐานะ “หมอสูตรขวัญ” หรือผู้ประกอบพิธีกรรมสู่ขวัญในประเพณีท้องถิ่นอีสาน และยังเป็นปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ลึกซึ้งด้านภาษาอีสาน มีความสามารถในการแก้วยพรในพิธีสำคัญต่าง ๆ เช่น งานแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ งานทำบุญอุทิศส่วนกุศล และพิธีกรรมทางศาสนา เป็นที่ยอมรับและได้รับความเคารพจากผู้คนทั้งในจังหวัดร้อยเอ็ดและพื้นที่ใกล้เคียง ในปี พ.ศ. 2549 นายสมรได้รับการแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการและที่ปรึกษาสภาวัฒนธรรมอำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด มีบทบาทในการให้คำปรึกษาด้านวัฒนธรรม รวมถึงการถ่ายทอดองค์ความรู้แก่ชุมชนและสถาบันการศึกษาในฐานะครูภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นผู้สืบสานภูมิปัญญาการแสดงหนังประโมทัยอย่างต่อเนื่องมากกว่า 60 ปี จนถึงวันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2567 ได้ถึงแก่กรรมด้วยโรคประจำตัว สิริอายุ 84 ปี .

2. การศึกษาเทคนิคการบรรเลงคีย์บอร์ดประกอบการแสดงหนังประโมทัย คณะประกาศสำนักคดี จังหวัดร้อยเอ็ด

หนังประโมทัย เป็นศิลปะการแสดงพื้นบ้านที่ผสมผสานระหว่าง หนังตะลุงภาคใต้ และ หมอลำของภาคอีสาน โดยมีเอกลักษณ์เด่นคือการใช้ดนตรีร่วมสมัยร่วมกับดนตรีพื้นบ้านในการสร้างบรรยากาศและอารมณ์ประกอบการแสดง ซึ่งเครื่องดนตรีคีย์บอร์ด ได้ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องดนตรีหลักในการเติมเต็มเสียงประสานและควบคุมอารมณ์โดยรวมของการแสดง

2.1 บทบาทของคีย์บอร์ดในการแสดง ในปัจจุบันเครื่องดนตรีประเภทคีย์บอร์ดได้เป็นที่นิยมแพร่หลายในวงดนตรีทั่วไป ด้วยความหลากหลายในเรื่องของเสียงที่เครื่องดนตรีชนิดนี้สามารถบรรเลงแทนเครื่องดนตรี Acoustic หลาย ๆ ชิ้นในบทเพลงเหล่านั้นได้เป็นอย่างดี จึงทำให้คีย์บอร์ดได้รับความนิยมนำมาใช้ในวงดนตรีสมัยนิยมทั่วไปรวมถึงมีการนำมาผสมในวงหมอลำ ในรูปแบบของวงนั้นก็จะมียุทธูปแบบการบรรเลงเฉพาะวงที่แตกต่างกันซึ่งในการบรรเลงในรูปแบบเหล่านั้นนั้น การบรรเลงดนตรีประกอบนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการลำของหมอลำ ในรูปแบบดั้งเดิมนั้นมีเฉพาะเครื่องดนตรีแคนเป็นเครื่องดนตรีหลักในการบรรเลงประกอบการลำ ส่วนในปัจจุบันคีย์บอร์ดยังเป็นเครื่องดนตรีที่สำคัญในการบรรเลงประกอบในวัฒนธรรมการแสดงดนตรีหมอลำ ในการบรรเลงคีย์บอร์ดในวงหมอลำนักดนตรีจะต้องมีทักษะปฏิภาณไหวพริบในการบรรเลงเป็นอย่างดีเพราะในการเล่นในทำนองต่าง ๆ นั้นโดยส่วนมากจะเป็นการดันสดเพื่อสร้างทำนองประกอบไปพร้อมกับทำนองลำ ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างบรรยากาศ ให้กับฉากต่าง ๆ ช่วยเชื่อมโยงระหว่าง บทร้อง บทพากย์ และการเคลื่อนไหวของตัวหนัง ให้เกิดความต่อเนื่องและลื่นไหลเป็นตัวเสริมและตอบสนองอารมณ์ของตัวละคร

ภาพที่ 2 การสร้างเสียงประกอบ (Sound Effects) ในการสร้างบรรยากาศให้กับฉากต่าง ๆ

ที่มา : ชัชวาลย์ สร้อยกุดเรือ, 2566

2.2 ลักษณะเทคนิคการบรรเลงคีย์บอร์ด เทคนิคการบรรเลงคีย์บอร์ดประกอบทำนอง การบรรเลงนั้นมีหลายทำนอง ได้แก่ ลำทำนองขอนแก่น ลำเพลิน ลำเต้ย ลำเดิน มีคีย์บอร์ดเป็น เครื่องดนตรีหลักทำหน้าที่สร้างทำนองสอดประสานกับทำนองลำ ทำหน้าที่แทนแคน ซึ่งการ บรรเลงประกอบการลำนั้น มีรูปแบบคือ การเกริ่นนำ(Intro) การดันคลอทำนองลำ (Improvisation) การสร้างทำนองสอดประสาน (Counterpoint) ระหว่างประโยคของกลอนลำ เทคนิคการใช้เสียงคีย์บอร์ดประกอบการลำ ได้แก่ การบรรเลงเสียงโหวด, การบรรเลงเสียงแคน, การบรรเลงเสียงปี่ภูไท, การเลียนเสียงซอ, การบรรเลงเสียงออร์แกน, บรรเลงคีย์บอร์ดเลียนเสียง จากเสียงธรรมชาติ จากการศึกษาเทคนิคการบรรเลงต่างๆ ที่คีย์บอร์ดได้ทำหน้าที่ประกอบการลำ การแสดงอื่นๆ เทคนิคต่างๆ เหล่านี้ ผู้บรรเลงคีย์บอร์ดได้สร้างสีสันให้การแสดงด้านหน้าเวที ให้ ดูสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น บทบาทและหน้าที่ของเสียงจากคีย์บอร์ด มีผลต่อการแสดง ล้วนแล้วแต่ส่งผล ต่อสุนทรีรสของผู้แสดง ผู้ชมเป็นอย่างยิ่ง การใช้เสียงเลียนแบบเครื่องดนตรีพื้นบ้าน เช่น การตั้ง ค่าคีย์บอร์ดให้มีเสียงคล้ายแคน หรือโหวด เพื่อกลมกลืนกับเครื่องดนตรีอีสาน โดยในปัจจุบันการ เทคโนโลยีของเครื่องดนตรีคีย์บอร์ดในปัจจุบันสามารถนำ Sampling เสียงเครื่องดนตรีต่างๆ มาใช้ เล่นในเครื่องได้ ทำให้นักดนตรีได้รับความสะดวกในการบรรเลงเสียงต่างๆ เหล่านี้ในบทเพลงและ ทำให้ผู้ฟังได้รับบรรยากาศในการรับชมการแสดงมากยิ่งขึ้น การวางคอร์ดแบบพื้นบ้านมักใช้คอร์ดสาม เสียง หรือคอร์ดธรรมดาแบบเปิดเสียง ไม่ซับซ้อน เพื่อให้เข้ากับท่วงทำนองพื้นบ้าน การประสาน กับจังหวะกลองชุดโดยคีย์บอร์ดจะคุมโครงสร้างจังหวะในขณะเดียวกันกับกลอง ทำให้เกิดพลวัต ของเสียง การเน้นจังหวะสำคัญ ในช่วงการเปลี่ยนฉากหรือบทพากย์สำคัญ นักคีย์บอร์ดจะใช้โน้ต สั้น ๆ หรือการลากเสียงเพื่อเน้นอารมณ์เฉพาะ การสอดแทรกเสียงระหว่างการเจรจา นักดนตรีจะ ฟังและตอบสนองตามจังหวะเสียงพากย์หรือการขีดหนั้ เช่น การเล่น “ลูกส่ง” “ลูกหยอก” หรือ “ลูกเร้าอารมณ์”

ภาพที่ 3 คีย์บอร์ดที่ใช้ในการแสดงหนังประโมทัย

ที่มา : ชัชวาลย์ สร้อยกุดเรือ, 2566

2.3 ลักษณะเฉพาะของนักคีย์บอร์ดในคณะประกาศสามัคคี ผู้บรรเลงคีย์บอร์ดในคณะประกาศสามัคคีต้องมีความสามารถในการ ฟังและตอบสนองบทพากย์อย่างเฉียบไว สามารถปรับเปลี่ยนโทนเสียงและจังหวะ ให้เหมาะกับอารมณ์ของฉากนั้นๆ ต้องเข้าใจรูปแบบ ทำนองหมอลำและเพลงพื้นบ้านอีสาน เพื่อนำมาปรับใช้ในลักษณะกึ่งต้นสด

2.4 การเชื่อมโยงกับเครื่องดนตรีอื่น คีย์บอร์ดทำหน้าที่เป็นแกนกลางในการเชื่อมโยงเครื่องดนตรีสากล เช่น กลองชุด เบส กับเครื่องดนตรีพื้นบ้าน เช่น พิณ แคน โหวด มีการวางแผน “ช่วงเล่นนำ” และ “ช่วงประสาน” เพื่อไม่ให้เสียงทับซ้อนหรือขัดจังหวะกัน การบรรเลงดนตรีร่วมกันมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมและการสื่อสารที่ไม่ใช้คำพูด ผู้เล่นต้องฝึกการฟังผู้อื่น การประสานจังหวะ และการตอบสนองต่อกันอย่างละเอียดอ่อน ส่งผลให้เกิดความสามัคคีและความเข้าใจอันลึกซึ้งระหว่างสมาชิกในกลุ่ม นอกจากนี้ยังส่งเสริมความรับผิดชอบร่วม และการเคารพซึ่งกันและกัน การบรรเลงร่วมกันยังช่วยหล่อหลอมวินัย ความมุ่งมั่น และความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญต่อการดำรงชีวิตในสังคมร่วมสมัย

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง เทคนิคการบรรเลงคีย์บอร์ดประกอบการแสดงหนังประโมทัย คณะประกาศสามัคคี จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การนำเครื่องดนตรีสากลโดยเฉพาะ “คีย์บอร์ด” มาประยุกต์ใช้ในมหรสพพื้นบ้านอีสานได้อย่างลงตัว ถือเป็นการสร้างสรรค์แนวทางใหม่ของดนตรีพื้นบ้านไทยที่สามารถปรับตัวเข้ากับบริบทวัฒนธรรมร่วมสมัยได้อย่างเหมาะสม โดยเทคนิคการ

บรรเลงคีย์บอร์ดไม่เพียงแต่เลียนเสียงเครื่องดนตรีพื้นบ้าน เช่น แคน โหวด หรือปี่ภูไท แต่ยังมีบทบาทสำคัญในการควบคุมโครงสร้างจังหวะ เสริมสร้างอารมณ์ และตอบสนองต่อบทพากย์ของตัวละครในการแสดง

ผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนวัฒน์ บุตรทองทิม และคณะ (2566) ซึ่งเน้นการพัฒนาแหล่งเรียนรู้หนึ่งประมัตย์โดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าผ่านแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยระบุว่าคีย์บอร์ดมีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงเครื่องดนตรีพื้นบ้านกับเครื่องดนตรีสากล และสามารถพัฒนาเป็นสื่อการเรียนรู้เพื่ออนุรักษ์ศิลปะการแสดงพื้นบ้านได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ การบรรเลงคีย์บอร์ดยังสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะกึ่งต้นสดอันเป็นเอกลักษณ์ของการบรรเลงในหมอลำและหนังประมัตย์ ซึ่งนักดนตรีจะฟังและตอบสนองตามจังหวะของบทพากย์อย่างฉับไว โดยเทคนิคการเล่นแบบนี้มีลักษณะคล้ายกับบทบาทของนักดนตรีในละครภาคกลางและการบรรเลงสดในศิลปะพื้นบ้านอินโดนีเซีย ที่ต้องอาศัยการประสานงานและสัญชาตญาณทางดนตรีของผู้เล่นอย่างสูงซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พูนพิศ อมาตยกุล (2535) ที่กล่าวถึงการบูรณาการดนตรีในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ว่าเป็นการเชื่อมโยงวัฒนธรรมดนตรีที่มีพลวัต

ทั้งนี้ การแสดงของคณะประกาศสมาคมคี มีการบูรณาการเสียงคีย์บอร์ดอย่างโดดเด่น โดยเฉพาะในบทหมอลำและลูกทุ่งหมอลำ สอดคล้องกับผลการวิจัยของธวัชชัย ศิลปโชค (2554) ซึ่งจะมีการปรับเปลี่ยน ให้สอดคล้องกับทำนองลำ เช่น ลำเต้ย ลำเดิน และลำขอนแก่น ซึ่งทำให้เกิดความกลมกลืนและอรรถรสในการแสดงมากยิ่งขึ้น การใช้คีย์บอร์ดในบริบทของหนังประมัตย์คณะประกาศสมาคมคี ไม่ได้เป็นเพียงการผสมผสานเชิงเสียงเท่านั้น แต่ยังเป็นการบ่งชี้ถึง พลวัตทางวัฒนธรรม ที่เกิดจากการตอบสนองต่อความนิยมของผู้ชมและบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลง โดยไม่ละทิ้งรากฐานของวัฒนธรรมดั้งเดิม ดังที่ อมรา พงศาพิชญ์ (2537) ได้กล่าวว่า วัฒนธรรมที่สามารถปรับตัวและถ่ายทอดได้อย่างต่อเนื่อง คือวัฒนธรรมที่มีพลังและดำรงอยู่ได้ในระยะยาว

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ใช้แนวทางของมานุษยวิทยาในการเก็บข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม ซึ่งช่วยให้เข้าใจบริบทของการบรรเลงดนตรีภายใต้การใช้งานจริงในพื้นที่ ไม่ใช่เพียงการศึกษาทางทฤษฎี ข้อมูลเชิงคุณภาพเหล่านี้มีคุณค่าอย่างยิ่งต่อการจัดทำฐานข้อมูลดนตรีพื้นบ้านแบบมีระบบ สามารถนำไปพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้หรือใช้ในการถ่ายทอดสู่นักเรียนและเยาวชนในรูปแบบสื่อการเรียนรู้ท้องถิ่นได้ การนำเครื่องดนตรีสากลอย่าง “คีย์บอร์ด” มาประยุกต์ใช้ในบริบทของการแสดงพื้นบ้าน หนังประมัตย์ ถือเป็นนวัตกรรมทางดนตรีพื้นบ้านที่สะท้อนถึงความสามารถในการปรับตัวของศิลปะพื้นบ้านให้ร่วมสมัย การใช้คีย์บอร์ดในการสร้างเสียงเลียนแบบเครื่องดนตรี

พื้นบ้าน เช่น แคน โหวด และปี่ภูไท ผ่านเทคนิค Sampling โดยคีย์บอร์ดมีบทบาทในการควบคุม โครงสร้างจังหวะ การสร้างเสียงประกอบ และการตอบสนองต่อบทพากย์หรือบทร้อง นักดนตรีต้องมีทักษะในการบรรเลงแบบกึ่งต้นสด และทำงานร่วมกับนักแสดงและผู้พากย์ได้อย่างราบรื่น

เอกสารอ้างอิง

- เจริญชัย ชนไฟโรจน์. (2526). *หมอลำ-หมอแคน*. กรุงเทพฯ: อักษรสมัย. (คณะกรรมการโครงการ ส่งเสริมหนังสือตามแนวพระราชดำริ จัดพิมพ์ออกเผยแพร่ระหว่างงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติส่วนภูมิภาคเป็นครั้งแรก)
- ธนวัฒน์ บุตรทองทิพย์, บพิตร เค้าหั่น, และธวัชชัย ศิลปโชค. (2566). การพัฒนาแหล่งเรียนรู้หนังสือ ประโมทัยในจังหวัดร้อยเอ็ดเพื่อเพิ่มมูลค่าตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์. *วารสารปัญญา ภิธาน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย*, 8(2), 225–238.
- ธวัชชัย ศิลปโชค. (2554). *หนังสือประโมทัยคณะประกาศสามัคคี บ้านแต่ ตำบลธวัชบุรี อำเภोधวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด* (ปริญญาณีพนธ์). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พูนพิศ อมาตยกุล. (2535). ภาพรวมของดนตรีในกลุ่มประเทศเอเชียอาคเนย์. ใน *การประชุมวิชาการดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ 23*.
- สมร พลีศักดิ์. (2563). *แบบเสนอข้อมูลการพิจารณาศิลปินแห่งชาติ นายสมร พลีศักดิ์*. [ม.ป.ท]. _____ . (2566, ตุลาคม). สัมภาษณ์.
- สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. (2522). *หนังสือตระกูล. ศูนย์ส่งเสริมภาษาและวัฒนธรรมภาคใต้: มหาวิทยาลัยศรี นครินทร์วิโรฒ สงขลา*.
- อมรา พงศาพิชญ์. (2537). *วัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์: วิเคราะห์สังคมไทยแนวมานุษยวิทยา* (พิมพ์ครั้งที่ 3). โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.